

## САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

*Дуванова Я. Р., Старокожева К.А., Чернишова А.О.  
здобувачі фахової передвищої освіти  
Харківський педагогічний фаховий коледж  
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»  
Харківської обласної ради  
Савченко Л. Л., к.п.н., доцент  
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»  
Харківської обласної ради*

Удосконалення рівня професійної компетентності – один з основних напрямків реформування системи освіти. Основною формою удосконалення рівня професійної компетентності вихователя є професійне самовдосконалення шляхом цілеспрямованої самоосвітньої діяльності. Сучасна педагогіка має потребу у висококваліфікованих спеціалістах, які здатні творчо підходити до організації навчально-виховного процесу та досягати високих якісних результатів. Виходячи із вищесказаного, можна зробити висновок, що виникає потреба у досконалії організації та управлінні самоосвітньою діяльністю педагогів.

Досліджувана нами проблема знайшла відображення у фундаментальних працях В. Сухомлинського, А. Макаренка, К. Ушинського, О. Сухомлинської, О. Ігнатюк, І. Зязюна, І. Мельник, А. Нісімчука, Ю. Барабаша, О. Дубасенюк, С. Сисоєвої, О. Савченко Н. Побірченко, І. Дичківської, Р. Пріми, М. Семенюк, Л. Римар, О. Пометун, І. Осадченко та ін.

Професійне самовдосконалення майбутнього вихователя можна розглядати як нерозривний, взаємопов'язаний процес особистісного і

професійного зростання здобувачів освіти ЗВО від початкового рівня готовності до майбутньої професійної діяльності до вищого, шляхом формування особистісних якостей, професійних вмінь, знань, здібностей, методичної грамотності. Водночас професійне самовдосконалення – процес динамічний за змістом і безперервний у часі. У цьому контексті конструктивним є міркування О. Ігнатюк, яка розуміє професійне самовдосконалення «як невід’ємний компонент підготовки фахівців, результат свідомої взаємодії фахівця з конкретним соціальним середовищем, під час якого він реалізує потребу розвитку у себе таких професійно важливих якостей (ПВЯ), відповідних знань і вмінь, що сприятимуть успіху у професійній діяльності та життєдіяльності взагалі [1, с. 16]

*Професійне самовдосконалення – свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетенції і розвитку професійно значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності і власної програми розвитку.*

Основні завдання самовдосконалення:

1. Виявлення особистісного рівня професійної компетентності на підставі самодіагностики.
2. Раціональне планування самоосвітньої діяльності з урахуванням основних напрямків розвитку освіти.
3. Досконала організація самоосвітньої діяльності та участь у різноманітних формах методичної роботи.
4. Проведення моніторингу професійного зростання.
5. Узагальнення досвіду роботи за результатами роботи над самоосвітньою темою.

Самовдосконалення починається в підлітковому віці, коли настає пора формування «Ідеального Я» – усвідомленого особистого ідеалу, зіставлення з яким часто викликає невдоволення собою і прагнення

змінити себе. Відбувається вироблення такого ідеалу, співвіднесення з ним своїх цілей, вчинків – «рух свідомості по вертикалі» у просторі власних мотивів особистості; цей процес супроводжується особливими переживаннями щодо себе і своїх вчинків: каяттями совісті, невдоволення собою, оцінюванням і переоцінюванням себе [4, с.443].

Відомо, що професійна підготовка майбутнього вихователя є соціально-педагогічною проблемою, яка пов'язана з вирішенням питання формування цінностей майбутньої професійної діяльності, особистісного розвитку й самовдосконалення.

Професійна спрямованість, професійний інтерес є важливими чинниками професійного саморозвитку особистості, який передбачає її спрямованість на оволодіння теоретичними та практичними знаннями в обраній галузі, усвідомлення її суспільної та особистої значущості, переваг, глибше пізнання її змісту, специфіки, сумлінне ставлення до оволодіння професійними вміннями й навичками, готовності працювати за обраним фахом. Технологія професійної підготовки й самовдосконалення майбутнього вихователя передбачає передусім оволодіння базовими знаннями дисциплін психолого-педагогічного циклу, суспільно-політичних та гуманітарних дисциплін.

Серед доміантних характеристик, пов'язаних із успішною професійною підготовкою вихователя, суттєвими є професійний розвиток, саморозвиток, самоосвіта, професійна спрямованість, професійна активність, самопізнання, самоорганізація, самооцінка. Безумовно, названі педагогічні поняття мають певні змістові відтінки. Однак розуміння їх змісту суттєво доповнює характеристику професійного самовдосконалення.

Основними шляхами удосконалення професійної компетентності педагогічного потенціалу професійних навчальних закладів можуть бути: курси підвищення кваліфікації при закладах післядипломної педагогічної

освіти; екскурсії, стажування на провідних підприємствах, де здійснюється підготовка до оволодіння професійними навичками роботи з новою технікою та технологіями безпосередньо на робочих місцях; виставки, конференції, семінари різних рівнів, вебінари освітньої мережі Microsoft, робота в творчих групах експериментальних майданчиків.

Таким чином, нова освітня політика України потребує осмислення та змістовного оновлення професійної діяльності дошкільного педагога, а соціальне замовлення на компетентну відповідальну особистість у вихованні дитини ставить високі вимоги до його професійних і особистісних рис. Вимоги до особистості вихователя ґрунтуються на засадах Конституції України, Конвенції про права дитини, Законів України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базового компонента дошкільної освіти та інших нормативних документів. У них наголошено, що педагогічним працівником має бути особа з високими моральними якостями, з відповідною педагогічною освітою, належним рівнем професійної підготовки, яка здійснюватиме педагогічну діяльність, забезпечуватиме результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої даватиме їй змогу виконувати професійні обов'язки у закладах дошкільної освіти. Дошкільний педагог зобов'язаний бути яскравою, неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних знань, високої культури, прагнути до втілення в собі людського ідеалу [2, с.5].

Головною запорукою успішного виконання місії освіти, як наголошено у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, стає якість підготовки педагога, його здібність до саморозвитку і самореалізації у професійній діяльності, продуктивної творчої діяльності в контексті надбань вітчизняної і світової культур. Професійна діяльність вихователя серед інших педагогічних професій посідає особливе місце й визначається не тільки обсягом освітніх завдань, які вирішуються, але й

значущістю цього періоду для усього розвитку і становлення особистості дитини, її цінностей і світогляду.

Отже, прагнення до самовдосконалення, самоосвіта є важливими чинниками професійного зростання вихователя, що забезпечують розширення його творчих можливостей, пізнавальних інтересів та формування творчої індивідуальності. Слід пам'ятати, що реалізація системи самовдосконалення повністю залежить від самої особистості педагогічного працівника: сили його характеру, рівня розвитку інтелектуальних здібностей, рівня креативності, який полягає в здатності схвалювати нестандартні рішення, висловлювати оригінальні ідеї, швидко знаходити вихід із проблемних ситуацій. Не зайве пам'ятати, що навчати творчості педагога можна і необхідно, але формувати свій стиль може лише він сам, збагативши себе як особистість, розширюючи свій світогляд, виховуючи свої почуття.

### *Література*

1. Ігнатюк О. А. Теоретичні та методичні основи підготовки майбутнього інженера до професійного самовдосконалення в умовах технічного університету: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Харків : Б. в., 2010. 44 с.

2. Основи педагогічної майстерності (для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта) : навч.-метод. посібник / упоряд. Наталія Мачинська, Анна Федорович, Наталія Яремчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 286 с.

3. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. Київ: Каравела, 2012. 328 с.

4. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2005. 640 с.